

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Жешувський університет (Польща)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)**

Матеріали

II міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

11 квітня 2017 року

**Харків
ХНПУ
2017**

3. Вернидуб Р. М. Наука і освіта у просторі педагогічного університету : монографія / Р. М. Вернидуб. – Київ – Херсон: Видавець Грін Д.С., 2014. – 416 с.
4. Звернення Європейського форуму ректорів педагогічних університетів, інститутів, Вищих педагогічних шкіл Європи до Президентів, Урядів та Парламентів країн Європейського простору // Гірська школа Українських Карпат. – 2010. № 6-7. – С.37.
5. Євтух М.Б. Методологічні засади трансформації вищої освіти України в контекст Болонського процесу / М.Б.Євтух. – К.: Педагогічна думка, 2007. – 439 с.
6. Мясников В.А. Образование в глобальном измерении / В. А. Мясников. – М.: ИТИПРАО, 2009. – 512 с.
7. Огнев'юк В.О. Освіта у вимірі сучасної демографії / В.О. Огнев'юк. – К. : Педагогічна думка, 2007. – 360 с.

УДК [37.017:130.123.4] (09)

ПЕДАГОГІЧНІ ЦІННОСТІ – ОСНОВА СВІТОГЛЯДУ С. І. МИРОПОЛЬСЬКОГО

С. Т. Золотухіна, м. Харків

У тезах визначено і схарактеризовано педагогічні цінності видатного вченого другої половини XIX століття С. І. Миропольського: духовність, демократизм, гуманізм, народність, громадянськість. Представлено життєво-професійний шлях педагога, який і зумовив формування поглядів С. І. Миропольського на освітньо-виховні процеси. Підкреслено, що в світоглядній системі педагога чітко простежуються цінності-цілі (відповідальність перед вітчизною, любов до професії), цінності-засоби (відносини, якості, знання, почуття).

Ключові слова: С. І. Миропольський, педагогічні цінності, світогляд, гуманізм, демократизм, духовність, народність, громадянськість.

The paper identifies and describes the educational values of S.I. Myropolskyi – the outstanding scientist of the second half of the 19th century. These values were spirituality, democracy, humanism, national consciousness and civic consciousness. The work outlines the pedagogue's life and professional path which led to the formation of S.I. Myropolskyi's views on educational and upbringing processes. It has been emphasized in the work that the pedagogue's worldview system contained clearly identifiable values-goals (responsibility for the motherland, dedication to the profession) and values-means (relations, qualities, knowledge, feelings).

Key words: S. I. Myropolskyi, pedagogical values, worldview, humanism, democracy, spirituality, national consciousness, civic consciousness.

Педагогічні цінності – норми, що регламентують діяльність особистості, фіксуються як форма свідомості у вигляді специфічних образів і уявлень, і виступають в якості її пізнавальної дієвої сили. Оволодіння цінностями здійснюється, як правило, у процесі діяльності, у ході якої відбувається їх суб'єктивізація, а її рівень є показником особистісно-професійного розвитку людини. Цінності, як відомо, розвиваються і трансформуються зі зміною

соціальних умов життя. Сприйняття і засвоєння цінностей визначається багатством особистості, спрямованістю її професійної діяльності.

Отже, особистісні цінності виступають як соціально-психологічні новоутворення, в яких відображаються цілі, мотиви, ідеали, установки та інші світоглядні характеристики людини. Їх сукупність і складає систему ціннісних орієнтацій.

С. І. Миропольський (1842-1907 рр.) – видатний представник прогресивної педагогічної думки другої половини XIX ст. Своєю науково-практичною діяльністю, теоретичним доробком здійснив значний внесок у розвиток тогочасної народної освіти її демократизації.

Сергій Іринейович Миропольський належить до плеяди таких учених, педагогів, цінності якого заслуговують вивчення й аналізу. У світоглядній системі педагога чітко визначаються, по-перше, цінності-цілі, які відображають специфіку професійної діяльності педагога, відповідальність перед вітчизною, любов і повага до професії, до справи, якій він слугував, по-друге, цінності-засоби (відносини, якості, знання тощо). Саме вони характеризувалися гуманістичною спрямованістю теоретико-практичної моделі народної школи і дозволили С. І. Миропольському взаємодіяти з різними спеціальними прошарками, володіти такою системою предметних знань, які забезпечили йому високу ступінь їх усвідомлення, вміння здійснювати їх відбір й оцінку, розробляти численні рекомендації у різних сферах наукового пізнання і шкільного життя.

С. І. Миропольський народився у Воронежській губернії в сім'ї священика. Освіту отримав спочатку у Воронежській духовній семінарії, потім – у Московській духовній семінарії. Педагогічну діяльність він почав у 1864 р. у Харкові, викладав педагогіку на педагогічних курсах при Харківській духовній семінарії з 1867 по 1870 р. – працював у С.-Петербурзі: викладачем педагогіки у духовній семінарії, помічником редактора «Журнала Министерства Народного образования», з 1892 р. – помічником синодальної канцелярії, з 1896 р. – редактор журналу «Народное образование», член Харківського Товариства розповсюдження в народі грамотності. Отже, науково-практична просвітницька діяльність С. І. Миропольського була різноманітною і продовжувалась практично 40 років.

Суттю, змістом його діяльності було не тільки редагування статей, що надходили до редакції журналів, а й регулярна підготовка і друкування власних статей у різних журналах, наприклад, «Журнал Министерства народного просвещения», «Народное образование», «Наша начальная школа», «Церковно-приходская школа». Науково-педагогічна спадщина С. І. Миропольського складає близько сотні робіт, серед яких: монографії, посібники, статті, приклади статей, рецензії тощо. Його підручники, посібники науково-практичні статті високо цінували співвітчизники. Так, книгу «Обучение письму» М. О. Корф назвав «перлиною педагогічної літератури». За свої праці С. І. Миропольського було нагороджено Золотою медаллю С.-Петербурзького комітету грамотності.

С. І. Миропольський був активним прихильником ідеї Я. А. Коменського, що спричинило здійснити вперше переклад «Великої дидактики» на російську мову. До цього було здійснено переклад В. Воробйовим декілька окремих статей [1873].

Внесок С. І. Миропольського в педагогічну науку і практику полягає в дослідженні проблем розвитку історії народної школи, розробці методик грамоті, письму, обґрунтуванні суті принципу виховуючого навчання і введення цього терміну в науковий простір; розробці дидактики початкової школи (суть, принципи, методи, форми, контроль), проблем змісту освіти; характеристиці сім'ї як «першого виховного інституту», а також глибокому дослідженні проблеми «Учитель»: вимоги до його особистості, форми і зміст його підготовки[1; 5].

По-перше, основу світогляду С. І. Миропольського складають духовно-релігійні цінності. На відміну від двоякої позиції Ж. Ж. Руссо відносно релігійного виховання і антирелігійних поглядів К. Гельвеція, Д. Дідро, Ж. Кондора, Р. Оуена, він вважав релігію могутнім засобом виховання християнських ідеалів на народних традиціях. Особливістю поглядів С. І. Миропольського було його переконання в тому, що наука і релігія існують не автономно, а взаємодіють між собою.

Він прагнув чітко визначити особливості змісту роботи церкви, влади, школи, сім'ї у реалізації релігійно-морального виховання дітей. Завдяки своїй професійній діяльності педагог уважно слідкував за викладанням Закону Божого не тільки у церковно-приходських, а й у народних і земських школах. При цьому, аналізуючи навчальні програми, підручники, посібники, він різко критикував існуючі методики його викладання. Педагог наполягав на свідомому засвоєнні, оволодінні Закону Божого; на численних прикладах доводив, що відсутність у вчителя умінь вірно подавати біблійні сюжети, ігнорування законів уваги перешкоджає свідомому руху у закріпленні істинної віри.

По-друге, особливе місце серед педагогічних цінностей С. І. Миропольського займала «власна система гуманістичних поглядів», що побудована на гуманістичних ідеалах Я. А. Коменського, Г. С. Сковороди, І. Г. Песталоцці, К. Д. Ушинського. Гуманізм С. І. Миропольського витікає з розуміння високого призначення дитини. У його працях «Педагогіка і дидактика», «Дитя» він відзначав, що суть гуманного підходу до здійснення завдань навчально-виховного процесу полягає у виявленні любові і поваги до дитини, у її праві на освіту, у глибокій вірі батьків і вчителів в можливості дитини. Таку позицію педагог підкріплював розробкою конкретних рекомендацій, побажань, способів реалізації гуманного підходу. Наприклад, він підкреслював, що у шкільній практиці обов'язково повинні: організація вірного виховання для розкриття сил, можливостей, здібностей, позитивних якостей дитини; турбота про всебічний розвиток дитини та умови навчальної праці; розробка методик таких, які з легкістю, з надійним успіхом складають процес навчання і ретельний відбір методів виховання; організація «відповідного стилю навчання», що передбачає реалізацію педагогічної майстерності вчителя (умінь володіти собою, педагогічний такт і співробітництво вчителів між собою і взаємодія з учнями; підготовка навчальних посібників, підручників, які відповідають дитячій природі; здійснення загальної і спеціальної підготовки вчителя до роботи в «гуманній виховуючій школі».

По-третє. Провідною педагогічною цінністю в системі поглядів С. І. Миропольського чітко виділяється його громадянська позиція як ученого, педагога, практика. Вона виявилася в обґрунтуванні принципу демократизму, у

конкретних практичних кроках, щодо його реалізації в реальному житті. Так, у працях «У чому наше завдання?», «Харківська недільна школа у 1868-1869 рр.» він підкреслював, що демократичний підхід до організації народної освіти – головна умова «пробудження народного життя, визволення міцних потужних народних сил, що рухаються і живлять його». Педагог був переконаний, що демократизація шкільного життя – це результат демократичних перетворень у суспільстві, зокрема, у сфері освіти [3; 4].

Погляди, переконання С. І. Миропольського щодо демократизації освіти виявилися не тільки в його численних зверненнях до офіційної влади, громадським організаціям, земствам з проханням не жаліти грошей на народну освіту, а й в конструктивних пропозиціях, конкретних діях. Так, він давав поради вчителям щодо переконання населення в доцільності отримання освіти, демонстрації її практичної цінності: обґрунтував у роботі «Школа і держава», 1876 р., доцільність обов'язкового систематичного навчання, взаємозв'язок загальної освіти і морального, інтелектуального, фізичного виховання; радив відкривати бібліотеки, особливо у сільській місцевості; брав участь й особисто розробляв навчальні програми для школярів, наприклад, програми з музики, фізичного виховання, Закону Божого; навчальні плани, освітні проекти для дітей і дорослих.

Переконаність у необхідності надання знань як дітям, так і дорослим обумовила розробку С. І. Миропольським плану конкретних заходів із сільського господарства, які передбачали: видання сільськогосподарських хрестоматій або «книг для читання», до яких було б включено елементарні практичні відомості з різних галузей домоводства, сільського господарства, а також «брошур-бесід», «книг-курсів» для вчителів; створення каталогів історичних популярних видань з даної тематики; організацію сільськогосподарськими товариствами публічних лекцій для народного читання; введення в школах конкретних, самих простих, доступних ремесел як природне доповнення занять землеробством.

Демократичною спрямованістю вирізнялись погляди С. І. Миропольського і в розв'язанні проблеми жіночої освіти. У виступах на зборах земств, громадських комітетів, товариств, у статтях, що були опубліковані у періодичній пресі, у публічних дискусіях, у яких брав участь, педагог чітко виявляв громадську позицію, заявляв про свої погляди на особливе значення освіти жінок – матерів, господарок, членів суспільства. Гаряче вітав відкриття жіночих навчальних закладів, розробку проектів, наприклад, проекту земської школи для вчителів і жіночих шкіл, який було розроблено Харківським земством. Така позиція С. І. Миропольського, його реальні вчинки в цьому напрямі були прогресивним явищем і, з одного боку, знаходили підтримку у співвітчизників, з іншого – педагогу натякали, вказували на «нереальність його грандіозних планів і завдань», на відсутність знань про простий народ, якому не потрібні «зайві наукові знання» («Русская мысль», 1876 р.).

По-четверте. Педагогічною цінністю в системі світогляду С. І. Миропольського можна назвати його ставлення до народних традицій. Побудову освіти для народу він, як і М. І. Пирогов, пропонував здійснювати, виходячи з загальнолюдських цінностей, використовуючи глибокі національні традиції, дух самобутнього народного життя. У контексті зазначеного доцільно звернути увагу на його теоретико-практичний доробок у напрямі розкриття

виховного потенціалу таких предметів як історія, географія, математика, Закон Божий, рекомендував уважно ставитись до ретельного відбору навчального матеріалу для підручників, формування вмінь умілої обробки змісту навчальної інформації і, методик її подання.

Отже, чітко простежується зв'язок між професійно-просвітницькою діяльністю і ціннісними ідеалами С. І. Миропольського.

Список використаних джерел

1. Золотухіна С. Т. Я. Коменський як предмет дослідження С.Миропольським // С. Т. Золотухіна // Педагогіка та психологія : зб. наук. праць / за заг. ред. акад. І.Ф.Прокопенка, чл.-кор. В.І.Лозової.- Харків : Вид-во ТОВ «Щедра садиба плюс», 2014. – Вип. 45. – С. 201-206.
2. Миропольский С. И. Дидактические очерки. Ученик и воспитывающее обучение в народной школе / С. И. Миропольский. – СПб. : Изд. И.Скороходова, 1890. – 72 с.
3. Миропольский С. И. Воскресная школа и педагогический курс при Харьковской семинарии / С. И. Миропольский // Журнал Министерства Народного Просвещения. –1868. – №138. – С. 217-245.
4. Миропольский С. И. В чем наша задача? / С. И. Миропольский // Наша начальная школа. – 1873. – Т. 1. – С. 3-46.
5. Миропольский С.И. Школа и общество. Частная Харьковская женская воскресная школа / С. И. Миропольский. – СПб.: Тип. И.Н.Скороходова, 1892. – 107 с.

УДК 37.035.4

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ФРАНЦУЗЬКИХ, КИТАЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ВИШІВ У НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Ляо Цайчжи, КНР

Лун Фен, КНР

У тезах розкрито роль політичної культури в сучасному суспільстві. Коротко схарактеризовано моделі політичної культури Франції, КНР та України. Розкрито підходи до формування політичної культури студентів вищої школи. Визначено доцільність вивчення й узагальнення теоретичних та практичних доробок з окресленої проблеми, що дозволяє педагогам з різних країн збагатити арсенал форм, методів, прийомів та засобів формування цієї культури у студентів вишів.

Ключові слова: політична культура, студент, вищий навчальний заклад, Франція, КНР, Україна, науково-педагогічний дискурс .

The role of political culture is opened in modern society in theses. The models of political culture of France, PEOPLES Republic of China and Ukraine are characterized shortly. The existing approaches to the formation of political culture of students of high school are exposed. It was determined the integrity of studying and summarization of theoretical and practical achievements outlined problems by teachers from different countries, which allows them to enrich the arsenal of forms, methods, techniques and means of forming of this culture of the students of higher educational establishment.

Key words: political culture, student, institution of higher education, France, PEOPLES Republic of China, Ukraine, scientific and pedagogical discourse.